

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Світлана Біла

**Методика викладання історичних
дисциплін у вищій школі**

Методичні матеріали до семінарських занять

Дрогобич, 2024

УДК 94(07)

Б61

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 3 від 21 березня 2024 р.)

Рецензенти:

Ільницький Василь Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Василенко Леся Павлівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Відповідальний за випуск

Петречко Олег Михайлович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Біла Світлана.

61   Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі :
методичні матеріали до семінарських занять. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024. 32 с.

Навчально-методичний посібник укладений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, затвердженої науково-методичною радою ДДПУ імені Івана Франка.

У посібнику наведено тематику семінарських занять та методичні поради щодо опрацювання і висвітлення питань, які виносяться на заняття, подано рекомендовану для опрацювання літературу та тематику індивідуальних завдань до кожного семінару.

Рекомендований для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Історія).

© Біла Світлана
© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ТЕМА 1. Розвиток університетської історичної освіти в Україні та за кордоном	6
ТЕМА 2 . Теоретико-методичні засади викладання і навчання історичних дисциплін у закладах вищої освіти	10
ТЕМА 3. Лекція – основна форма освітнього процесу у закладах вищої освіти	14
ТЕМА 4. Семінарські та практичні заняття як форми пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти	17
ТЕМА 5. Інноваційні технології викладання і навчання історичних дисциплін у закладах вищої освіти	20
ТЕМА 6. Організація та форми науково-дослідницької діяльності студентів	26
ТЕМА 7. Система контролю за навчальними досягненнями студентів у закладах вищої освіти	29

ВСТУП

Дисципліну «Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі» вивчають здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія) за освітньою програмою «Середня освіта (Історія) та правознавство». Ця дисципліна формує у студентів професійні здатності фахово здійснювати освітній процес у закладах вищої освіти.

Вивчення «Методики викладання історичних дисциплін у вищій школі» сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти таких професійних компетентностей:

- Здатність здійснювати аналіз педагогічної діяльності вчителя та викладача, формувати власний стиль професійної діяльності.
- Здатність фахово здійснювати педагогічну діяльність у закладах освіти, володіти формами і методами та інноваційними освітніми технологіями навчання.
- Здатність до аналізу та використання методичної, нормативної, адміністративно-правової документації у професійній педагогічній діяльності.
- Здатність до організації продуктивної самоосвіти та презентації власних професійних здобутків.
- Здатність здійснювати наукові дослідження, володіти сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень.
- Здатність реалізовувати права і виконувати обов'язки у сфері професійної діяльності.
- Здатність усвідомлювати глибинні смисли та основну мету освітнього процесу в культурно-антропологічних вимірах та аксіологічній спрямованості.
- Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі¹.

Мета пропонованого посібника полягає у наданні здобувачам вищої освіти допомоги у вивченні питань, які винесені на семінарські заняття. До кожного плану семінарського заняття подано список літератури, рекомендованої для опрацювання. У посібнику

---

¹ Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія) та правознавство» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. URL: <https://dspu.edu.ua/infopackstud/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psyxologiyi-2023-rik/>

представлені індивідуальні завдання до кожного семінару, які є обов'язковими для виконання здобувачами вищої освіти.

Навчально-методичний посібник укладений згідно з робочою програмою дисципліни «Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія), затвердженій науково-методичною радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 30.01.2024 р.).

ТЕМА 1. РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

П л а н

1. Система підготовки вчителів історії у закладах вищої освіти в Україні. Рівні. Особливості та зміст і структура освітніх програм.
2. Вимоги до професійних знань, умінь та компетентностей вчителя і викладача історичних дисциплін, його особистісних якостей
3. Особливості підготовки вчителів історії у країнах Європейського Союзу та провідних країнах світу

Індивідуальне завдання: підготувати мультимедійну презентацію про особливості викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти за кордоном (країна на вибір)

Література:

1. Баханов К.О. Полікультурна компетентність учителів історії // Історія та правознавство. – 2012. – № 19–21. – С. 2–3.
2. Баханов К.О. Професійна спрямованість особистості вчителя // Історія та правознавство. – 2013. – № 3. – С. 6–7.
3. Бондар В. Формування і розвиток суб'єктності майбутнього вчителя в умовах університетської освіти // Історія в рідній школі. – 2016. – № 2. – С. 8 – 11.
4. Вільчковський Е., Пасічник В. Особливості підготовки вчителів історії у вищих навчальних закладах Німеччини та Австрії // Історія в школі. – 2002. - № 4. – С. 2–6.
5. Вільчковський Е., Пасічник В. Система підготовки вчителів історії у західноєвропейських вищих навчальних закладах // Історія в школі. – 2002. - № 2. – С.11–14.
6. Гирич І. Українська історична освіта на початку ХХІ ст. // Історія в школах України.– 2009. – № 5. – С. 2–4.
7. Глічов І. Методика викладання історії : навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету. – Львів, 1995. – 127 с.
8. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі : навчальний посібник. – Харків : ФОП Шейніна О.В., 2009. – 133 с.
9. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі // Людинознавчі студії. Серія : Педагогіка. – 2017. – Випуск 4/36. – С. 64–73.
10. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій : навч.посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 256 с.
11. Єгоров Г., Лавриненко Н. Сучасний французький коледж: Вивчення історії та географії // Історія у середніх і вищих навчальних закладах. – 2005. – № 9. – С. 37–38.
12. Єгоров Т. Система освіти у Франції // Історія в школі. – 2001. – № 3–4. – С. 13–17.
13. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.

14. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротاپринт, 2014. – 200 с.
15. Колошин В.Ф. Психологічні аспекти підвищення професійної педагогічної компетентності // Історія та правознавство. – 2014. – №31 – 32. – С. 53 – 60.
16. Коляда І. Сучасний вчитель історії та успішність навчально-виховного процесу // Історія в школі. – 2013. – №1. – С. 22 – 27.
17. Кравець В.П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття : посібник. – Тернопіль, 1996. – 290 с.
18. Красовицький М. Деякі риси системи освіти країн США і Канади // Історія в школі. – 2002. – № 2. – С. 6–11.
19. Кулеш Т. Теоретична підготовка та практична діяльність сучасного вчителя історії в світлі освітніх інновацій ХХІ століття // Історія в школі. – 2012. – № 11–12. – С. 34–36.
20. Лавриченко Н. Трансформація моделей громадянської освіти в країнах ЄС // Історія в школі. – 2007. – № 7–8. – С.17–22.
21. Малнацька О., Мирончук Н. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. С. С. Вітвицької, доц. Н.М. Мирончук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 61–64.
22. Мартинчук І.І. Дидактика історії та управління освітою: навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія» / уклад. І. І. Мартинчук. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 147 с.
23. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад.: В.І.Кобаль. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. – 203 с.
24. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.
25. Михальчук Р.Ю. Компетенція полікультурної підготовки педагога: орієнтація на європейський освітній процес // Історія та правознавство. – 2011. – № 27. – С. 2–6.
26. Модернізація освіти / В. Литвин, С. Довгий, В. Зайчук, В. Андрущенко, В. Кремень. – К.: МОН, 2004. – 608 с..
27. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с. Доступ до посібника: [http:// imanbooks.com/book_429 page](http://imanbooks.com/book_429_page)
28. Онуфрієнко Н. Загальноєвропейські цінності у професійній діяльності вчителів суспільствознавчих дисциплін // Історія та правознавство. – 2016. – № 2. – С. 2 – 4.
29. Осадчук Н. Формування професійної компетентності майбутніх учителів засобами навчальної дисципліни «Історія України» // Історія в школі. – 2010. – №1–2. – С. 7 – 18.
30. Освітня програма «Середня освіта (Історія) та англійська мова». URL: <https://dspu.edu.ua/infopackstud/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psychologiyi-2023-rik/>
31. Освітня програма «Середня освіта (Історія) та правознавство». URL: <https://dspu.edu.ua/infopackstud/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psychologiyi-2023-rik/>
32. Пасічник В. Модернізація змісту підготовки вчителів історії у вузах Польщі // Історія в школах України. – 2001. – № 1. – С. 53–55.
33. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / З.Н.Курлянд, Р.І. Хмелюк та ін., За ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.

34. Примакова Т. В. Аналітична діяльність вчителя історії // Історія та правознавство. – 2014. – № 9. – С. 2–3.
35. Про освіту : Закон України від 20.03.2022 № 2145-VII. Відомості Верховної Ради України. № 38–39. Ст. 380. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayinuproosvitu>.
36. Саверська-Лихошва В. Освіта в США // Історія в школі. – 2003. – № 7. – С. 42–46; № 9. – С. 38–41.
37. Сич О. І. Про викладання історії у вищій школі // Український історичний журнал. – 1998. – С.111–117.
38. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник для магістрантів вищих навч. закладів. – Київ : Вища школа, 2005. – 239 с.
39. Тоболін В.А. Самоосвітня діяльність вчителя: вимога чи необхідність // Історія та правознавство. – 2013. – №14 – 15. – С. 5 – 6.
40. Цокур Р.М. Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки : дис. ...канд. пед. наук / 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Одеса, 2004. – 257 с.
41. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: навч. посіб. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.
42. Яновська Л.Г. Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Методика викладання історичних дисциплін у ЗВО» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальності 014.02 Середня освіта (Історія). – Одеса : ПНПУ імені К Д. Ушинського, 2019. – 26 с.
43. Яремчук С.С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник. – друге вид., переробл. і доповн. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 296 с.

Методичні поради

У першому питанні студентам треба розкрити особливості підготовки вчителів історії у закладах вищої освіти в Україні, порівнюючи теоретико-методичні засади освітнього процесу у класичних і педагогічних університетах. При цьому їм доцільно проаналізувати структуру та зміст кількох освітніх програм, зокрема «Середня освіта (Історія) та правознавство» Дрогобицького державного педагогічного університету та інших провідних закладів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів. Магістрам необхідно звернути увагу не тільки на мету, загальну інформацію та ресурсне забезпечення, але й на орієнтацію, основний фокус, особливості освітніх програм, дидактичні засади навчання студентів, передбачувані загальні та фахові компетентності, програмні результати навчання, форму атестації здобувачів вищої освіти, перелік обов'язкових та вибіркового компонентів, структурно-логічну схему вивчення освітніх компонентів. При аналізі освітніх

компонентів особливу увагу слід звернути на перелік обов'язкових та вибіркових історичних дисциплін у різних закладах вищої освіти.

При розгляді **другого питання** передовсім здобувачам вищої освіти треба охарактеризувати складові професіограми викладача історії. Необхідно проаналізувати основні функції викладача історичних дисциплін, а саме діагностичну, орієнтаційно-прогностичну, конструктивно-проектувальну, комунікативно-стимуляційну, аналітико-оцінну, дослідницько-творчу. Далі необхідно розкрити зміст і структуру педагогічної культури викладача, охарактеризувати якими загально-громадянськими (гуманністю, толерантністю, відповідальністю, інтелігентністю, здатністю до міжособистісного спілкування тощо), особистісними якостями, психолого-педагогічними вміннями та здібностями повинен володіти сучасний викладач історії. Особливу увагу треба звернути на характеристику загальних та фахових компетентностей, зазначених в освітніх програмах. Також потрібно охарактеризувати складові аналітичних, прогностичних, проєктивних, мобілізаційних, інформаційних, орієнтаційних, розвивальних професійних умінь викладача історії.

У третьому питанні здобувачі вищої освіти мають охарактеризувати, що провідними принципами підготовки педагогів-істориків за кордоном є компетентнісний та цивілізаційний підходи, багатоаспектність, полікультурність, деідеологізація, деполітизація, гуманізація і цифровізація освітнього процесу. Магістри повинні зауважити, що у більшості країн здобуття фаху вчителя історії може поєднуватися з іншими спеціальностями, тобто для більшості університетів характерною є багатопрофільність професійної підготовки. Здобути професію вчителя історії можливо не тільки у спеціальних педагогічних університетах, але й класичних. Основною для бакалаврського та магістерського рівня здобуття вищої освіти є психолого-педагогічна, дидактична і фахова підготовка.

Далі магістрам доцільно вдатися до порівняння освітніх процесів в Україні та за кордоном і відзначити, що здобувачі вищої освіти за кордоном, як і в Україні, вивчають як обов'язкові предмети, так і дисципліни вільного вибору. Окрім вивчення «класичних» курсів історії різних епох та історіографії, студенти мають дисципліни, присвячені методиці роботи як з текстовими джерелами, так і візуальними (карикатурами, плакатами, тощо). Для формування фахових компетентностей студентам пропонуються такі цікаві курси, як «організація екскурсій», «робота з історичними фільмами» з обов'язковими практикумами. Також обов'язково магістрам необхідно наголосити, що особлива увага у закордонних закладах вищої освіти приділяється педагогічній практиці студентів. Серед методів навчання перевага надається проєктним та інтерактивним технологіям, діловим іграм, написанню та захисту есе, тощо.

ТЕМА 2 . ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

П л а н

1. Історичні дисципліни у закладах вищої освіти та їх компетентнісний потенціал.
2. Методи формування загальних і фахових компетентностей у здобувачів вищої освіти при вивченні історичних дисциплін .
3. Методи формування критичного мислення при вивченні історичних дисциплін у закладах вищої освіти.

Індивідуальне завдання: написати есе на обрану проблему з історії новітнього періоду.

Література:

1. Вернидуб Р. Формування дослідницьких компетентностей студентів – бакалаврів педагогічних університетів // Рідна школа.– 2012 .– № 6.– С. 58–62.
2. Глічов І. Методика викладання історії : навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету. – Львів, 1995. – 127 с.
3. Гончар О.В. Методи навчальної взаємодії учасників освітнього процесу в системі вищої школи другої половини ХХ століття // Теорія та методика навчання та виховання. Збірник наукових праць Харківського університету імені Г.С. Сковороди. – 2011. – Вип. 27. – С. 40–49.
4. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій : навч.посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 256 с.
5. Драч І.І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти. // Проблеми освіти. – 2008. – № 57. – С. 44–47.
6. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.- метод. посіб. / укл. В.В. Ягоднікова. – Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 80 с.
7. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2014. – 200 с.
8. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2014. – 200 с.
9. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 13–26.
10. Мартинчук І.І. Дидактика історії та управління освітою : навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія». – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 147 с.
11. Медведовська Т. Компетентнісний підхід у організації навчального процесу в системі вищої освіти // Гуманізація навч.-вихов. Процесу : наук.-метод. зб. / М-во освіти і

науки, молоді та спорту України, Слов'ян. держ. пед. ун-т. – Слов'янськ, 2011. – (Спецвип. 7), ч. 2. – С. 40–45.

12. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. В.І. Кобаль. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. – 203 с.

13. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі : навчальний посібник. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.

14. Нагасв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с. Доступ до посібника: [http:// imanbooks.com/book_429 page](http://imanbooks.com/book_429page)

15. Овсієнко Л. Компетентнісний підхід до навчання: теоретичний аналіз // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2017. – № 2(57). – С. 82–87.

16. Овчарук О.В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – Київ : «К.І.С.», 2004. – С. 5–14.

17. Освітня програма «Середня освіта (Історія) та англійська мова». URL: <https://dspu.edu.ua/infopackstud/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psyhologiyi-2023-rik/>

18. Освітня програма «Середня освіта (Історія) та правознавство». URL: <https://dspu.edu.ua/infopackstud/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psyhologiyi-2023-rik/>

19. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С.С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н.М. Мирончук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 140–143.

20. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / З.Н.Курлянд, Р.І. Хмелюк та ін., за ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.

21. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – Київ : «К.І.С.», 2004. – С. 15–24.

22. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – 268 с.

23. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. ; наук. ред., передм. О.І. Пометун. – Київ : Вид-во «Плеяди», 2006. – 220 с.

24. Тягло О.В. Критичне мислення : навч. посібник. – Харків : Основа, 2008. – 187 с.

25. Тягло О. Післямова до статей Метью Ліпмана і Марка Вайнштейна // Вісник програм шкільних обмінів. – 2006. – № 27. – С. 26–27.

26. Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні. – Київ : Радянська школа, 1991. – 191 с.

27. Шалашна Н.М., Клименко Д.Ю. Формування ключових компетентностей під час викладання історії України у вищій школі // Молодий вчений. – № 8 (60) серпень, 2018. – С. 28–32.

28. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін : навч. посіб. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.

29. Яремчук С.С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник. – друге вид., переробл. і доповн. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 296 с.

Методичні поради

У першому питанні на основі детального аналізу освітніх та робочих навчальних програм спеціальності «Середня освіта (Історія)» та інших спеціальностей закладів вищої освіти України студенти мають охарактеризувати, якими саме загальними і фаховими компетентностями повинні оволодіти здобувачі вищої освіти у процесі вивчення нормативних і вибіркових історичних дисциплін. При цьому студентам варто наголосити, які саме компетентності є визначальними для формування професійних здатностей вчителя історії. У доповіді магістри мають зауважити, що історичні дисципліни для педагогів-істориків, і для здобувачів вищої освіти інших спеціальностей мають значний потенціал для формування соціальної, культурної, громадянської, дослідницької та комунікативної компетентностей, здатності до критичного мислення і прийняття самостійних рішень, умінь надавати об'єктивну оцінку подіям, явищам, персоналіям, аналізувати та інтерпретувати причини та наслідки складних суспільно-історичних процесів, їх взаємозумовленість та взаємозалежність.

При викладі другого питання магістрам необхідно наголосити, що компетентнісний підхід у закладах вищої освіти передбачає спрямованість освітнього процесу на формування у студентів здатностей успішно виконувати певні види діяльності. Відтак освітній процес у закладах вищої освіти має спрямовуватися на формування не лише знань, але і на формування умінь, навичок, ставлень. Навчання обов'язково повинно реалізовувати діяльнісний підхід, характеризуватися практичною та дослідницькою спрямованістю. Далі магістрам треба охарактеризувати методи і прийоми формування загальних та фахових компетентностей у здобувачів вищої освіти при вивченні історичних дисциплін. Зокрема, доцільно охарактеризувати методику застосування ділових ігор, дискусій, диспутів, інтерактивних вправ для формування мовленевої компетентності. Також необхідно наголосити на необхідності застосування для формування дослідницької, логічної, аксіологічної, інформаційної та інших фахових компетентностей самостійної роботи здобувачів вищої освіти із різноманітними джерелами текстового і візуального характеру, науковою літературою та інформаційними ресурсами, а також спеціальних компетентнісно-спрямованих тестових завдань, проблемних методів, інтерактивних, проектних, інформаційно-комунікаційних технологій, виконання здобувачами вищої освіти

різного роду дослідницьких робіт (есе, рефератів, доповідей, індивідуальних дослідницьких завдань, інтерв'ю),

Третє питання необхідно розпочати із розкриття значення критичного мислення для здобувачів вищої освіти, наголошуючи на тому, що таке мислення є науковим, свідомим і самостійним, спрямованим на формування здатностей розрізняти правдиву інформацію від неправдивої, сфальшованої та необ'єктивної, здатності формулювати запитання та приймати обґрунтовані рішення. Далі необхідно охарактеризувати методику застосування проблемних задач при вивченні історичних дисциплін у закладах вищої освіти як основного способу формування критичного мислення у студентів. Також варто розкрити ігрові й інтерактивні методи формування критичного мислення студентів, зокрема методів «мозковий штурм», «кейс-метод» «РОФТ», «М-схема», «експерти проти журналістів», «Сократівське опитування», методику застосування письмових та усних дебатів, написання есе, складання сенканів, тощо. Важливо магістрам наголосити на важливості для формування критичного мислення організації самостійної, дослідницької роботи здобувачів вищої освіти з історичними документами та науковою літературою.

ТЕМА 3. ЛЕКЦІЯ – ОСНОВНА ФОРМА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

П л а н

1. Основні методичні умови та вимоги до ефективного проведення лекції при вивченні історичних дисциплін. Проблеми класифікації.
2. Основні етапи підготовки до проведення лекції.
3. Характеристика основних видів лекції.

Індивідуальне завдання: розробити конспект лекції з історичних дисциплін (тема на вибір)

Література:

1. Біла С., Смуток Л. Методика викладання історії у вищому навчальному закладі. Методичні матеріали до самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Магістр» спеціальності 8.02030201 «Історія» денної форми навчання [для студентів вищих навчальних закладів]. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. – 100 с.
2. Галушко Т.Є. Лекція у вищій школі. – Київ, 1971. – 75 с.
3. Глічов І. Методика викладання історії : навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету. – Львів, 1995. – 127 с.
4. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі : навчальний посібник. – Харків : ФОП Шейніна О.В., 2009. – 133 с.
5. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій : навч. посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 256 с.
6. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
7. Коляда І. Діалогічна лекція як технологія інтерактивного навчання при вивченні теми "Помаранчева революція осені 2004 р. в Україні" // Історія в школі. – 2005. – № 4. – С. 19–30.
8. Мартинчук І.І. Дидактика історії та управління освітою: навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія». Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 147 с.
9. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. : В.І. Кобаль. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. – 203 с.
10. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.
11. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с. Доступ до посібника: [http:// imanbooks.com/book_429page](http://imanbooks.com/book_429page)
12. Островерхова Н. Урок-лекція та її аналіз. URL: <https://www.osvita-ua.net/school/technol>

13. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / З.Н.Курлянд, Р.І. Хмелюк та ін., за ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.
14. Популях В. Україна на завершальному етапі війни. Активна лекція. 11 клас // Історія та правознавство. – 2005. – № 25. – С. 5–9.
15. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник для магістрантів вищих навч. закладів . – Київ : Вища школа, 2005. – 239 с.
16. Фентісова Т.О. Вузівська лекція на сучасному етапі реформування вищої школи : збірник наукових праць. Педагогічні науки Вип. 8 / редкол.: Є.С. Барбіна (відп. ред.) та ін. / Херсон. держ. пед. ун-т, М-во освіти і науки України / Т.О. Фентісова.— Херсон : Айлант, 1999. – 266 с.
17. Форми навчально-виховної і наукової роботи у вищій школі. – Дрогобич : Вимір, 2000. – 80 с.
18. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: навч. посіб. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.
19. Яремчук С.С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник. – друге вид., переробл. і доповн. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 296 с.

Методичні поради

Відповідаючи на **перше запитання** семінару, передовсім необхідно сказати, що на сучасному етапі, навіть в умовах цифровізації освітнього процесу, лекція залишається найбільш поширеною організаційною формою викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти. Далі магістри мають охарактеризувати основні методичні умови ефективності лекційних занять у вищій школі. Зокрема, студенти повинні відзначити основні умови ефективності змістового і структурного наповнення лекції (проблемність, сучасність, чіткість, плановість, стрункість, науковість, ретельність у доборі інформації, концентрація на розкритті основного, об'єктивність на основі аналізу різноманітних джерел та літератури, гнучкість та диференційованість на основі врахування можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, специфіки історичних дисциплін і закономірностей наукового пізнання та цільового призначення конкретній студентській аудиторії). Наступний етап – характеристика умов ефективності лекції, які впливають із якісних характеристик особистості лектора, зокрема рис характеру, культури мовлення, академічних знань, загальної ерудиції та сформованості фахових компетентностей, педагогічного такту і педагогічної майстерності, які забезпечують доброзичливість і вимогливість до здобувачів вищої освіти, комунікацію із слухачами, вільне оперування освітньою інформацією, дотримання оптимального темпу лекційного викладу. Не варто ігнорувати

характеристики організаційно-педагогічних і матеріально-технічних умов ефективності лекції.

Потім студенти повинні окреслити основні вимоги до лекції з історичних дисциплін: логічність, аргументованість, чіткість структури, проблемність, емоційність, доступність, продуктивність, технічність, фактологічна і теоретична насиченість, тощо. Назвавши вимоги, доповідачам доцільно охарактеризувати їх та висловити своє ставлення до тієї чи іншої вимоги.

При висвітленні проблеми класифікації сучасних лекцій, магістрам необхідно наголосити, що існує два основні підходи до типології лекційних занять: за дидактичними завданнями та характером і способом викладу інформації.

Відповідаючи на **друге запитання**, магістри передовсім мають підкреслити, що підготовка до лекції включає багато аспектів і є доволі тривалою та складною. Магістри повинні відзначити, що викладачам історичних дисциплін необхідно детально ознайомитися з усім навчально-методичним забезпеченням дисципліни, з якої буде прочитана лекція, зокрема з робочою програмою, підручниками, навчальними посібниками тощо. Наступний етап передбачає підбір наукової літератури, візуальних і текстових джерел, які будуть слугувати для написання тексту лекції та виокремлення рекомендованої літератури і джерел для слухачів. Далі магістри мають назвати інші важливі етапи процесу готування лекції, а саме осмислення й аналіз інформації, яка буде викладатися у лекції, правильний вибір виду лекції, дидактичної мети, завдань, структури, складання плану лекції, добирання і систематизація засобів, дидактичних матеріалів, технологій, методів, методичних прийомів, що будуть використовуватися на лекції, розроблення тексту лекції і мультимедійної презентації до нього, аналіз та редагування новоствореної лекції.

У третьому питанні магістри мають охарактеризувати передовсім методику організації і проведення різних видів лекцій відповідно до основних завдань, які вони реалізують (вступних, тематичних, настановчих, оглядових, заключних), а згодом висвітлити методику організації та проведення інформаційних, проблемно-діалогічних, інтерактивних, лекцій-візуалізацій, лекцій-диспутів, лекцій-пресконференцій, бінарних лекцій (лекцій «у двох»), лекцій із заздалегідь допущеними помилками», лекцій-консультацій, лекцій-провокацій тощо. При цьому їм необхідно обов'язково окреслити основне призначення, основні риси, переваги та недоліки, а також методичні вимоги до різного роду лекцій.

ТЕМА 4. СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

П л а н

1. Особливості, проблеми класифікації та методичні умови ефективності семінарських занять з історичних дисциплін.
2. Методика організації і проведення різних видів семінарських занять з історичних дисциплін.
3. Методика організації і проведення практичних занять.

Індивідуальне завдання: розробити конспект семінарського заняття з історичних дисциплін (тема на вибір).

Література:

1. Біла С., Смуток Л. Методика викладання історії у вищому навчальному закладі. Методичні матеріали до самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Магістр» спеціальності 8.02030201 «Історія» денної форми навчання [для студентів вищих навчальних закладів]. –Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. – 100 с.
2. Глушинець Н. О. Інноваційні методи і форми проведення семінарських занять. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/gushinez.php> 131
3. Глушинець Н.О. Інноваційні форми і методи проведення семінарських занять // IX Міжнародна науково-практична конференція «Гуманізм і освіта». – Вінниця, 2008. (<http://conf.vstu.edu/humed/2008/2>)
4. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі : навчальний посібник. – Харків: ФОП Шейніна О.В., 2009. – 133 с.
5. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій : навч.посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 256с.
6. Єфремов С. В. Роль семінарського заняття у навчальному процесі середньої та вищої шкіл. URL: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-03/11ysvahs.pdf>
7. Ковальчук Н.П. Семінарське заняття у вищій школі (з досвіду роботи обласного методичного об'єднання викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації Миколаївської області) / Н.П. Ковальчук, С.С. Юрченко, М.Ф. Васильєва. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2009ip/kovalecyurch.htm>
8. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
9. Коляда І. Методика організації та проведення уроку – прес-конференції з теми "Радянська модернізація в Українській Радянській Соціалістичній Республіці" (Історія України, 10 клас) // Історія в школі. – 2008. – № 3. – С. 20–24.

10. Коляда І. Методика організації та проведення уроку – прес-конференції на тему: "Український національний з'їзд-конгрес" (Історія України, 10 клас) // Історія в школі. – 2007. – № 11 – 12. – С. 53–56.
11. Коляда І. Методика організації та проведення уроку на тему "Грюнвальдська битва 1410 р." (Всесвітня історія, 7 клас) / І. Коляда, М. Главацький, О. Онищук // Історія в школі. – 2010. – № 5–6. – С. 41–51.
12. Кузьменко О. Синтетичний семінар // Радянська школа. – 1991.- № 5. – С.52-57.
13. Кузьменко О. Урок-семінар / О. Кузьменко // Історія в школах України. – 2001. – № 2. – С. 29–32; № 6. – С. 20–23; 2002. – № 1. – С. 37–40; 2002. – № 2. – С. 23–27
14. Мартинчук І. І. Дидактика історії та управління освітою: навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія». Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021.– 147 с.
15. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. : В.І. Кобаль. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. – 203 с.
16. Плахтій Т. Методика проведення семінарських занять за алгоритмом роботи динамічної мережі для вирішення творчих та евристичних задач. 14.11.10. (авт. блог). URL: <http://politiko.ua/blogpost45883>
17. Предмет та задачі курсу «Методика викладання історичних дисциплін у ЗВОПедагогіка вищої школи : навч. посібник / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк та ін., за ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.
18. Римаренко В.Є. Семінарські заняття в школі. – Київ : Рад. школа, 1981. – 124 с.
19. Ротань Н.В. Застосування інноваційних методів навчання при проведенні семінарських занять викладачами спеціальних дисциплін на спеціальності «бухгалтерський облік». URL: <http://sbornik.college.ks.ua/downloads/sbornik4/pdf/27.pdf>
20. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник для магістрантів вищих навч. Закладів. – Київ : Вища школа, 2005. – 239 с.
21. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ, 2010. С. 176–185, 198–203. URL: https://vk.com/doc137973041_437073701

Методичні поради

У першому питанні магістрам передовсім необхідно наголосити, що основними особливостями семінарського заняття є орієнтація на самостійну, пошукову та дослідницьку діяльність здобувачів вищої освіти, вони повніше, аніж лекції реалізують компетентнісний потенціал історичних дисциплін, доповнюють і розширюють теоретичні знання студентів, формують у них критичне мислення, уміння висловлювати та аргументувати власні судження і погляди, формують позитивну мотивацію до наукових студій. При висвітленні проблеми класифікації семінарських занять важливо звернути увагу на різні критерії та підходи виокремлення різних видів семінарських занять, зокрема дидактичну мету, місце заняття в освітньому процесі, спосіб проведення заняття, особливості підготовки студентів, переважальні методи та форму проведення заняття, джерела історичних знань. При розкритті методичних умов

ефективності семінарських занять варто відзначити такі: професійна спрямованість, чергування різних форм семінарських занять, створення проблемних ситуацій, використання на занятті різноманітних засобів в тому числі інформаційно-комунікаційних технологій, ретельне підбирання додаткових запитань до студентів, обов'язковість вступних і заключних зауваг викладача.

У другому питанні треба охарактеризувати найбільш поширені види семінарських занять за формою проведення. Зокрема розкрити методику організації та проведення, основні недоліки та переваги таких видів семінарів: семінарів у формі досліджень (семінарів-повідомлень, семінарів-доповідей, семінарів-конференцій, семінарів-рефератів), семінарів з використанням активних та інтерактивних методів, технологій і ділових ігор (семінарів-бесід, семінарів-«круглих столів», семінарів-дискусій, семінарів-дебатів, семінарів-диспутів, семінарів-прес-конференцій, семінарів-«каруселів», семінарів-«мозкових штурмів»). Магістрам варто охарактеризувати методику організації та проведення тематичних та узагальнюючих семінарів, просемінарів, міжпредметних семінарів, науково-методичних спецсемінарів).

У третьому питанні необхідно передовсім вказати на різницю у методиці організації і проведення між семінарськими та практичними заняттями, які можуть застосовуватися з деяких історичних дисциплін, наприклад з історичної географії, допоміжних історичних дисциплін, архівознавства, нумізматики, археології. Магістрам доцільно відзначити основні цілі практичних занять – формування професійно-спрямованих умінь, навичок і компетентностей, зокрема умінь працювати з різноманітними текстовими та візуальними джерелами, історичними картами, інформаційними ресурсами, здатностей виконувати індивідуальні та групові практичні, творчі, дослідницькі завдання. Також слід підкреслити, що саме на практичних заняттях здобувачі вищої освіти мають змогу не тільки аналізувати теоретичні концепції, але і досліджувати архівні матеріали, матеріали археологічних розкопок, речові джерела тощо.

ТЕМА 5. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

П л а н

1. Інтерактивні технології навчання історичних дисциплін у вищій школі.
2. Проектні технології навчання.
3. Інформаційно-комунікаційні (цифрові) технології.

Індивідуальне завдання: розробити мультимедійну презентацію з історичних дисциплін (тема на вибір)

Література:

1. Баханов К.О. Специфіка методики навчання історії у вищій школі. URL: <http://vuzlib.com/content/view/239/84/>
2. Біляковська О. Дидактика вищої школи : навч. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. Бреславська Ганна. Проектна технологія у професійній підготовці майбутніх учителів. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/pedos3t/tom1/17_breslavska.pdf
4. Васюк О., Голева М. Проектна технологія навчання: методичні аспекти // Актуальні питання гуманітарних наук. – Вип. 47, том 1. – 2022. – Педагогіка. – С. 304–309.
5. Вашкевич В. Методика викладання історії: необхідність оновлення // Політичний менеджмент – № 6 – 2005 – С. 114–121.
6. Вовк Н. Реалізація проектної технології навчання в системі позашкільної освіти / Н. Вовк, І. Вікторенко, І. Федь // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. – Слов'янськ. – 2021. – Вип. (16). – С. 109–121. – URL.: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/246368/243843>
7. Гевко О., Макогончук Н. Інноваційні методи викладання історії України у вищих навчальних закладах в контексті дистанційної освіти // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки – 1(28). – Част. 2. – 2022. – С. 85–95
8. Генсерук Г.Р., Бойко М.М. Цифрові технології як засіб підвищення якості освітнього процесу закладу вищої освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 30 квітня 2020). – № 5. – Тернопіль, 2020. – С. 110–111.
9. Генсерук Г.Р., Мартинюк С.В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти // Інноваційна педагогіка. Науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Випуск 19. – Том 2. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 158–162. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-2-34>

10. Гончарова І.П. Використання цифрових технологій в розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти в позааудиторній роботі закладу професійної освіти. URL.: https://lib.iitta.gov.ua/732243/1/%D0%A6%D0%98%D0%A4%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A5%20%D0%A2%D0%95%D0%A5%D0%9D%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%99_%D0%9F%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0.pdf
11. Гончарова І.П. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. URL.: https://lib.iitta.gov.ua/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf
12. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі // Людинознавчі студії. Серія : Педагогіка. 2017. Випуск 4/36. С. 64–73.
13. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Психологічна готовність майбутніх учителів до інтерактивної взаємодії з учнями : монографія. – Кам'янецьПодільський : Буйницький О.А., 2010. 159 с
14. Інтерактивні технології в післядипломному навчанні : довідник / М.І. Скрипник ; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – Київ, 2013. – 202 с.
15. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.- метод. посіб. / укл. В.В. Ягоднікова. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009.– 80 с.
16. Коберник О.М. Проектна технологія: можливості застосування в освіті // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2012. – Вип. 36. – С. 11–18. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2012_36_4.
17. Косенко Ю.М., Супрун М.О., Боряк О.В., Король О.М. Цифрові технології як інструмент формування абстрактних понять в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2021. – Т. 85, № 5. – С. 42–61. – DOI: 10.33407/itlt.v85i5.4415.
18. Костецька О.П. Цифрові технології в освіті // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8–9 листопада 2018). – № 2. – Тернопіль, 2018. – С. 208–210.
19. Кравченко Г.Ю. Технологія організації проектної діяльності студентів вищих навчальних закладів. – Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/bitstreams/69f9bc7b-c2ee-4ae6-a606-5c4ac04860a9/download>
20. Кривонос О.М., Котенко О.Д. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка» – № 1(15). – Київ, 2023. – С. 161–176. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-1\(15\)-161-175](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-1(15)-161-175).
21. Кузьмінський А.І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання / А.І. Кузьмінський. – Режим доступу: е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – 2010. – Випуск №2.
22. Купрієвич В.О., Тарасюк І.В. Використання служби G SUITE FOR EDUCATION для розвитку цифрової компетентності викладачів // Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій. Матеріали V Всеукр. науково-метод. семінару. 05 листопада 2021 р., м. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка. – С. 90–92.

<https://lib.iitta.gov.ua/729068/1/%D0%9A%D1%83%D0%BF%D1%80%D1%96%D1%94%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D1%81.90-92.pdf>

23. Лікучова С. А. Застосування методу проєктів у навчанні студентів ЗВО // Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Наукові праці. Педагогіка. – Випуск 314. Том 326. – С. 47–49. <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2019/326-314-8.pdf>

24. Малнацька О., Мирончук Н. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. С.С. Вітвицької, доц. Н.М. Мирончук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 61–64.

25. Мартинчук І.І. Дидактика історії та управління освітою: навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія» / уклад. І.І. Мартинчук. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 147 с.

26. Методика навчання історії в школі. URL: <https://www.historyua.com/category/metodyka-navchannya-istoriyi-v-shkoli/>. 8. Положення про дистанційне навчання : наказ МОНУ від 25.04.2013 № 466. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

27. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.

28. Михайлюк В. Сучасні технології у викладанні історії в школі: теоретичні засади студентської педагогічної практики. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 1 No. 3. 2022, pp. 120–130. doi: 10.46299/j.isjel.20220103.12 ПЕДАГОГІЧНА НАУКА

29. Мокрогуз О.П. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні історії // Наук. вісник Миколаїв. держ. пед. ун-ту : зб. наук. пр. сер. : Педагогічні науки / за заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. – Миколаїв : МДУ, 2009. – Вип. 24.

30. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання : метод. посібник / А. Панченков, О. Пометун, Т. Ремех. – Київ : А.П.Н., 2003. – 72 с.

31. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник / В.М. Нагаєв. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429 page

32. Науково-практичні аспекти організації навчальної і методичної роботи в університеті / за заг. ред. В.П. Шевченко. – Донецьк, 2004. – 256 с.

33. Олешко А.А., Ровнягін О.В., Годз В.Р. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1936>. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.3.

34. Онлайн-інструменти на уроках історії. – Електронний ресурс. Режим доступу: https://znayshov.com/News/Details/onlain-instrumenty_na_urokakh_istorii

35. Онлайн-освіта: як здобувати знання в епоху діджиталізації. URL: <https://bazilik.media/onlajn-osvita-iak-zdobuvaty-znannia-v-epokhu-didzhytalizatsii/>.

36. Осадчий В.В. Система дистанційного навчання університету. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2010. № 5. С. 7–16. 12.

37. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник

наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С.С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 140–143.

38. Педорич А.В. Проектна технологія навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання // Збірник наукових праць «Педагогічні науки» / СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ. – Випуск LXXXVI. – 2019. – С. 140–145. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-86-25>

39. План реалізації методичної теми комунального закладу «Центр дитячої та юнацької творчості № 6» Харківської міської ради «Використання цифрових технологій в освітній діяльності закладу позашкільної освіти в контексті реалізації концепції Нової української школи». URL.: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/plan-realizacii-metodicnoi-temi-zakladu-vikoristanna-cifrovih-tehnologij-v-osvitnij-dialnosti-zakladu-pozaskilnoi-osviti-v-konteksti-realizacii-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli/

40. Попова О.В., Ткачова Н.О., Васильєва С.О. Інноватика в галузі освіти : методичні рекомендації до проведення лекційних, семінарських занять, організації позааудиторної самостійної роботи, підготовки до підсумкової атестації. Харків, 2020. 55 с.

41. Про освіту : Закон України від 20.03.2022 № 2145-VII // Відомості Верховної Ради України. № 38–39. Ст. 380. URL: <http://vuz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayinuproosvitu>.

42. Соболева С.М. Проектні технології та їх роль у процесі практично-професійної підготовки студентів економічних спеціальностей // Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск XXVIII. – Харків, 2012. – С. 210–215.

43. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 12–13 листопада, 2020). – Тернопіль, 2020. – 204 с.

44. Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Збірник тез за матеріалами IX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 квітня, 2022). – № 9. – Тернопіль, 2022. – 234 с.

45. Танцева О. О. Упровадження STEM-проектів у навчально-виховний процес: шляхи подолання труднощів // Управління школою. – 2018. – № 22/24. – С. 2–7.

46. Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О : матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). – Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. – 104 с.

47. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи : монографія / Т.А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої, д-ра екон. наук, проф. Ю.М. Петрушенка. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 150 с.

48. Цюняк О.П. Використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої освіти // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 75. – Т. 3. – 2021 р. – С. 128–132. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.25>

49. Чайковська А. Проектні технології як ефективний засіб формування екологічної культури студентів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 106–113. – Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/8817>

50. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: навч. посіб. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.

51. Яремчук С.С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник. – друге вид., переробл. і доповн.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 296 с.

Методичні поради

У першому питанні магістрам необхідно відзначити переваги та методичні умови ефективності інтерактивного навчання у закладах вищої освіти акцентуючи на тому, що інтерактивні технології найбільш оптимально реалізують принципи студентоцентрованого навчання, формують у здобувачів вищої освіти комунікативну та соціальну компетентності та професійнозначущі якості. Адже інтерактивні методики передбачають переважно групову співдіяльність та кооперативне й толерантне співробітництво та співдіяльність між здобувачами вищої освіти на різних рівнях. Далі магістрам потрібно охарактеризувати найбільш поширені та ефективні інтерактивні методики, які доцільно застосовувати при вивченні історичних дисциплін, зокрема «коло ідей», рольові та ділові ігри, дискусії, дебати, «судові засідання», «ток-шоу», «мікрофон», «мозковий штурм», «займи позицію», «кейс-метод», «ворк-шоп», «снігова куля», «інтелект-кафе», «броунівський рух» тощо.

У другому питанні треба передовсім охарактеризувати потенційні можливості використання проєктних технологій при вивченні історичних дисциплін, способи їх впровадження в освітній процес вищої школи. Доцільно підкреслити їхнє вагоме значення для реалізації діяльнісного підходу, формування дослідницьких компетентностей здобувачів вищої освіти, а також розвитку творчого потенціалу студентів. Далі магістри повинні охарактеризувати теоретико-методичні засади реалізації різних видів проєктів (пошукових, інформаційних, дослідницьких, ігрових, технологічних, творчих тощо). При цьому варто зауважити, що вони можуть бути спрямовані як на індивідуальну роботу студентів, так і групову. У закладах вищої освіти доцільно також застосовувати довготривалі проєкти міждисциплінарного характеру, під час виконання яких студенти мали б змогу інтегрувати отримані теоретичні знання і застосовувати їх на практиці. Обов'язково потрібно магістрам підкреслити, що результати проєктної діяльності здобувачів вищої освіти можуть бути різноманітні: мультимедійні презентації, сценарії позааудиторних виховних заходів, постери, колажі, інтерв'ю з очевидцями подій, блоги, вебсторінки у соціальних мережах, сайти, портфоліо, комп'ютерні навчальні ігри, лепбуки, тестові завдання, дидактичні матеріали тощо.

При висвітленні **третього питання** передовсім необхідно зазначити, що цифрові технології треба характеризувати як інформаційно-комунікаційні технології, які можуть застосовуватися як викладачами історичних дисциплін так і здобувачами вищої освіти одночасно у процесі освітньої взаємодії та співробітництва. Також магістри мають підкреслити, що практика використання цифрових технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти різноманітна – від застосування на лекційних і семінарських заняттях мультимедійних презентацій, електронних підручників та посібників, до створення дидактичних матеріалів за допомогою онлайн-сервісів, виконання творчих і дослідницьких завдань із використанням соціальних мереж, використання цифрових інструментів та інтернет-технологій під час очного і дистанційного навчання. Далі магістри мають висвітлити методику застосування різноманітних мультисервісів, користуючись наступною таблицею.

Сервіси для створення вікторин, опитувальників, онлайн тестувань	kahoot.com, socrative.com, mentimeter.com, onlinetestpad.com, quizlet.com, quizizz.com
Віртуальні дошки	padlet.com, trello.com, twiddla.com, whiteboard.org, realtimeboard.org
Мультисервіси для створення інтерактивних завдань	learningapps.org, studystack.com
Сервіси для створення хмар слів	answergarden.ch, wordart.com, tagxedo.com.
Сервіси для створення інфографіки та візуалізації	Popplet, piktochart.com, canva.com, visual.ly, prezi.com, thinglink.com. Journey.io Gamma.app
Платформи дистанційного навчання та інтернет технології	Moodle, DingTalk, Zoom, Microsoft Teams, Classdojo та Google Classroom ChatGPT mozaBook

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

План

1. Зміст, завдання та напрями науково-дослідницької роботи студентів.
2. Характеристика основних видів та форм наукових досліджень з історичних дисциплін у вищій школі.
3. Метод усної історії як ефективний шлях організації самостійної науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти.

Індивідуальне завдання: підібрати тему, літературу і розробити методичні рекомендації щодо виконання студентського дослідницького проекту

Література:

1. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
2. Грінченко Г. (Авто)біографічне інтерв'ю в усноісторичних дослідженнях: до питання про теорію нарративного аналізу // Схід-Захід. Історико-культурологічний збірник. – Вип. 11–12: Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / за ред. В. Кравченка, Г. Грінченко. – Харків, 2008. – С. 59–76.
3. Грінченко Г.Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. – Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2007. – 28 с.
4. Грінченко Г. Текстуальний аналіз усно-історичного свідчення (на прикладі усних інтерв'ю з колишніми «остарбайтерами» Харківської області) // Схід-Захід : Історико-культурологічний збірник. Випуск 6. – Харків; Київ : Критика, 2004. – С. 151–171.
5. Грінченко Г. Усна історія: теорія, метод, джерело // Невигадане: Усні історії остарбайтерів / автор-упоряд., ред., вступ. ст. Г.Г. Грінченко. – Харків, 2004. – С. 10–32.
6. Кісь О. Гендерні аспекти практики усноісторичних досліджень: особливості жіночого досвіду, пам'яті і нарації // «Суспільні злами і поворотні моменти: макрподії крізь призму автобіографічної розповіді» : Матеріали Міжнар. наук. конф., [м.Львів] 25–26 вересня 2014 р. / [Упорядники: О.Р.Кісь, Г.Г.Грінченко, Т.Пастушенко]. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2014. – С. 11–41.
7. Кісь О. Колективна пам'ять та історична травма: теоретичні рефлексії на тлі жіночих спогадів про Голодомор // У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело : зб. наук. ст. / за ред. Г.Г. Грінченко, Н. Ханенко-Фрізен. – Харків : Видавництво, 2010. – С. 171–191.
8. Кісь О. Усна історія в сучасній Україні: здобутки і виклики часу. URL: <https://ua.boell.org/uk/2018/01/16/usna-istoriya-v-suchasniyukrayini-zdobutki-i-vikliki-chasu>.
9. Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади // Україна модерна. Число 11. Львів – Київ, 2007. – С. 7–21. 24.

10. Лебдушка Л., Волошин Ю. Жива історія – метод усної історії в школі. URL: http://www.ustnayaistoriya.info/wpcontent/uploads/2015/08/oral-history_brochure_ukraine_book-web_21x21cm-1.pdf.
11. Лукачук О. «Біль і радість, туга й щастя – отак і живемо з дня на день...»: конструювання образу сучасного українського воїна в громадській думці жителів військового містечка (на прикладі Яворова) // Усна історія (не)подоланого минулого: подія – наратив – інтерпретація: Матеріали міжнар. наук. конф., м. Одеса, 8–11 жовтня 2015 р. / упоряд. Г. Грінченко. – Харків, 2016. – С. 146–162.
12. Лукачук О. Усна історія та гуманітаристика: з досвіду діяльності Української асоціації усної історії. URL: <http://oralhistory.com.ua/novini/akadem-zhittya/usna-istoriia-tagumanitarystyka.html>
13. Морозов В.В. Предмет наукових досліджень і принципи дослідницької діяльності у системі педагогічного процесу.
14. Навчальні матеріали до запису поглиблених інтерв'ю в рамках виконання науководослідного завдання з курсу «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ століття» / упорядники Г. Боднар, В. Качмар, О. Лукачук. – Львів, 2018. – 75 с.
15. Науково-дослідницька діяльність у фаховій підготовці майбутнього вчителя : збірник статей. Вінниця, 2015. URL: http://www.vspu.edu.ua/faculty/geogr/chemistry/art_web_2015/3.pdf
16. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
17. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ, 2003. – 116 с.
18. Пастушенко Т. Дослідження за методом усної історії в Україні: світовий досвід та вітчизняні перспективи // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. – Рівне, 2010. – Вип. 20.
19. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 120 с.
20. Тараненко І.Г. Методи порівняльно-педагогічних досліджень // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 17–21.
21. Усна історія: теорія і практика досліджень на сучасному етапі : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. 29–30 жовт. 2020 р., м. Вінниця / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва. – Вінниця. – 2021. – 200 с.
22. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для вищих навч. закладів. – Харків : ХДАК, 1998. – 288 с.

Методичні поради

У першому питанні передовсім необхідно підкреслити, що зміст науково-дослідницької роботи передбачає два взаємопов'язані аспекти – формування у здобувачів вищої освіти здатностей до самостійної пошуково-дослідницької роботи і розвиток дослідницької компетентності та власне науково-

дослідницьку діяльність здобувачів вищої освіти. Далі важливо перерахувати фактори, які мають вплив на зміст та напрями науково-дослідницької діяльності, зокрема наявність доступу у здобувачів вищої освіти до необхідних інформаційних матеріалів, специфіка напрямів наукових досліджень кафедр ЗВО тощо. При характеристиці завдань науково-дослідницької роботи потрібно підкреслити її важливість для формування професійних компетентностей, наукового світогляду студентської молоді, наукового мислення, здатності приймати самостійні рішення наукових проблем. Також важливо виокремити три напрями науково-дослідницької роботи: обов'язкові дослідження здобувачів вищої освіти згідно з освітніми програмами, наукові дослідження здобувачів вищої освіти, які виконуються поза освітнім процесом в аудиторіях та функціонування студентських наукових організацій.

У другому питанні необхідно охарактеризувати передовсім вимоги до написання, особливості застосування різних видів та форм науково-дослідницької роботи, передбаченої освітніми програмами і робочими начальними програмами з історичних дисциплін, зокрема повідомлень, доповідей на семінарських заняттях, індивідуальних дослідницьких завдань, рефератів, курсових та кваліфікаційних робіт. Далі необхідно охарактеризувати види та форми науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти, які виконуються в позааудиторний час (анотації, рецензії, тези, наукові статті, наукові проєктні завдання, тощо). Завершувати питання необхідно характеристикою основних напрямів діяльності студентських наукових товариств, наукових гуртків, проблемних груп. Також потрібно висвітлити особливості організації студентських наукових конференцій, науково-практичних семінарів, конкурсів студентських наукових робіт, наукових турнірів, олімпіад.

У третьому питанні передовсім необхідно розкрити основні переваги та значення застосування методу усної історії при організації науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти, розвитку їхнього критичного мислення, формування історичної пам'яті, поглиблення наукових знань з новітньої та регіональної історії, тощо. Також необхідно висвітлити, які саме теми можуть досліджувати здобувачі вищої освіти за допомогою методу усної історії, з якими проблемами і труднощами вони можуть зустрітися при виконанні такого роду досліджень, розкрити основну проблематику і здобутки основних центрів усно-історичних досліджень в Україні. Далі магістри мають охарактеризувати різні види інтерв'ю з очевидцями історичних подій, особливу увагу звернувши на висвітлення методичних рекомендацій з організації проведення вільного (нарративного) біографічного інтерв'ю. Важливо також звернути увагу на аналіз основних засад правильного запису інтерв'ю, його транскрибування.

ТЕМА 7. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗА НАВЧАЛЬНИМИ ДОСЯГНЕННЯМИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

План

1. Система оцінювання результатів успішності студентів з історичних дисциплін у закладах вищої освіти.
2. Функції, види, форми і методи контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.
3. Тести як провідний метод оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Індивідуальні завдання:

- розробити завдання для підсумкової контрольної роботи (історична дисципліна на вибір)
- розробити завдання для проведення колоквиуму або співбесіди (історична дисципліна на вибір)

Література:

1. Біла С., Смуток Л. Методика викладання історії у вищому навчальному закладі. Методичні матеріали до самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Магістр» спеціальності 8.02030201 «Історія» денної форми навчання [для студентів вищих навчальних закладів]. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. – 100 с.
2. Глічов І. Методика викладання історії : навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету. – Львів, 1995. – 127 с.
3. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі : навчальний посібник. – Харків : ФОП Шейніна О.В., 2009. – 133 с.
4. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій : навч.посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 256с.
5. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. – Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
6. Мартинчук І.І. Дидактика історії та управління освітою: навчально-методичний посібник для студентів ОП «Публічна історія». Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 147 с.
7. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. : В.І. Кобаль. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. – 203 с.
8. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі : навчальний посібник. – Суми : СумДПУ, 2009. – 122 с.
9. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с. Доступ до посібника: [http:// imanbooks.com/book_429](http://imanbooks.com/book_429) page
10. Олешко А.А., Ровнягін О.В., Годз В.Р. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень. Державне управління: удосконалення та

розвиток. 2021. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1936>. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.3.

11. Онлайн-освіта: як здобувати знання в епоху діджиталізації. URL: <https://bazilik.media/onlajn-osvita-iak-zdobuvaty-znannia-v-epokhu1didzhytalizatsii/>.
12. Осадчий В.В. Система дистанційного навчання університету // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2010. № 5. С. 7–16. 12.
13. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / З.Н.Курлянд, Р.І. Хмелюк та ін., за ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.
14. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник для магістрантів вищих навч. закладів. – Київ : Вища школа, 2005. – 239 с.
15. Форми навчально-виховної і наукової роботи у вищій школі. – Дрогобич : Вимір, 2000. – 80 с.
16. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін : навч. посіб. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.
17. Яремчук С.С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : навч. посібник. – друге вид., переробл. і доповн. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 296 с.

Методичні поради

У першому питанні треба охарактеризувати засади, на яких ґрунтується система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, проаналізувати і порівняти стобальну національну та європейську шкалу оцінювання знань студентів, висвітлити основні принципи, переваги і недоліки європейської кредитно-трансферної та накопичувальної системи (ECTS). Висвітлити нові тенденції у філософії оцінювання успішності студентів, зокрема орієнтацію на оцінювання компетентностей і особистих досягнень студентів, формувальне, розвивальне, рейтингове, оцінювання. На основі аналізу робочих програм з історичних дисциплін охарактеризувати критерії, якими користуються викладачі при оцінюванні знань, умінь, компетентностей здобувачів вищої освіти.

У другому питанні доцільно передовсім проаналізувати діагностичну, розвивальну, стимулювальну, мобілізаційну функції контролю. Далі необхідно охарактеризувати сутність і призначення, особливості організації трьох основних видів контролю результатів успішності студентів: поточного, семестрового та підсумкового, при цьому потрібно відзначити, в яких випадках викладач може вдаватися до застосування тематичного і попереднього контролю. Також треба окреслити позитивні та негативні якості й особливості застосування основних методів контролю, зокрема усного, письмового, графічного, тестового, програмового, самоконтролю, акцентуючи, що вони можуть використовуватися в індивідуальній, груповій та фронтальній формах. При характеристиці усного

методу контролю важливо висвітлити методику організації та проведення індивідуальних та колективних співбесід, колоквиумів, застосування інтерактивних технологій. Характеризуючи прийоми письмового контролю, необхідно відзначити зростання значення виконання здобувачами вищої освіти творчо-дослідницьких письмових завдань, зокрема написання есе, виконання проектних завдань, створення портфоліо. При характеристиці програмового контролю важливо назвати онлайн- інструменти, які можуть стати в пригоді викладачам для створення онлайн-опитувань kahoot.com, socrative.com, onlinetestpad.com, quizlet.com, quizizz.com, Google форми, тощо.

У третьому питанні передовсім потрібно охарактеризувати різні підходи до класифікації тестів (на основі мети використання, за видами контролю, за об'єктами контролю, за зовнішніми ознаками, за критеріями, за формою відповідей, тощо). Також магістрам необхідно охарактеризувати переваги та основні недоліки тестового контролю, позитивні якості проведення онлайн-тестування, а також методику складання найбільш поширених видів тестів, які застосовуються при вивченні історичних дисциплін, зокрема тестів відповідності (між причинами і наслідками подій, історичними поняттями та їхніми визначеннями, історичними персоналіями та їхніми характеристиками, історичними документами та їхнім змістом), хронологічної та логічної послідовності, тестів-альтернатив та тестів, які вимагають класифікації історичних об'єктів, вибору кількох ознак тощо.

Електронне навчально-методичне видання

СВІТЛАНА БІЛА

**Методика викладання історичних
дисциплін у вищій школі**

Методичні матеріали до семінарських занять

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор

Ірина Невмержицька

Технічний редактор

Артимко Ірина

Здано до набору 18.04.2024 р. Формат 60x90/16. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 1,62. Зам. 22.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від 01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 203